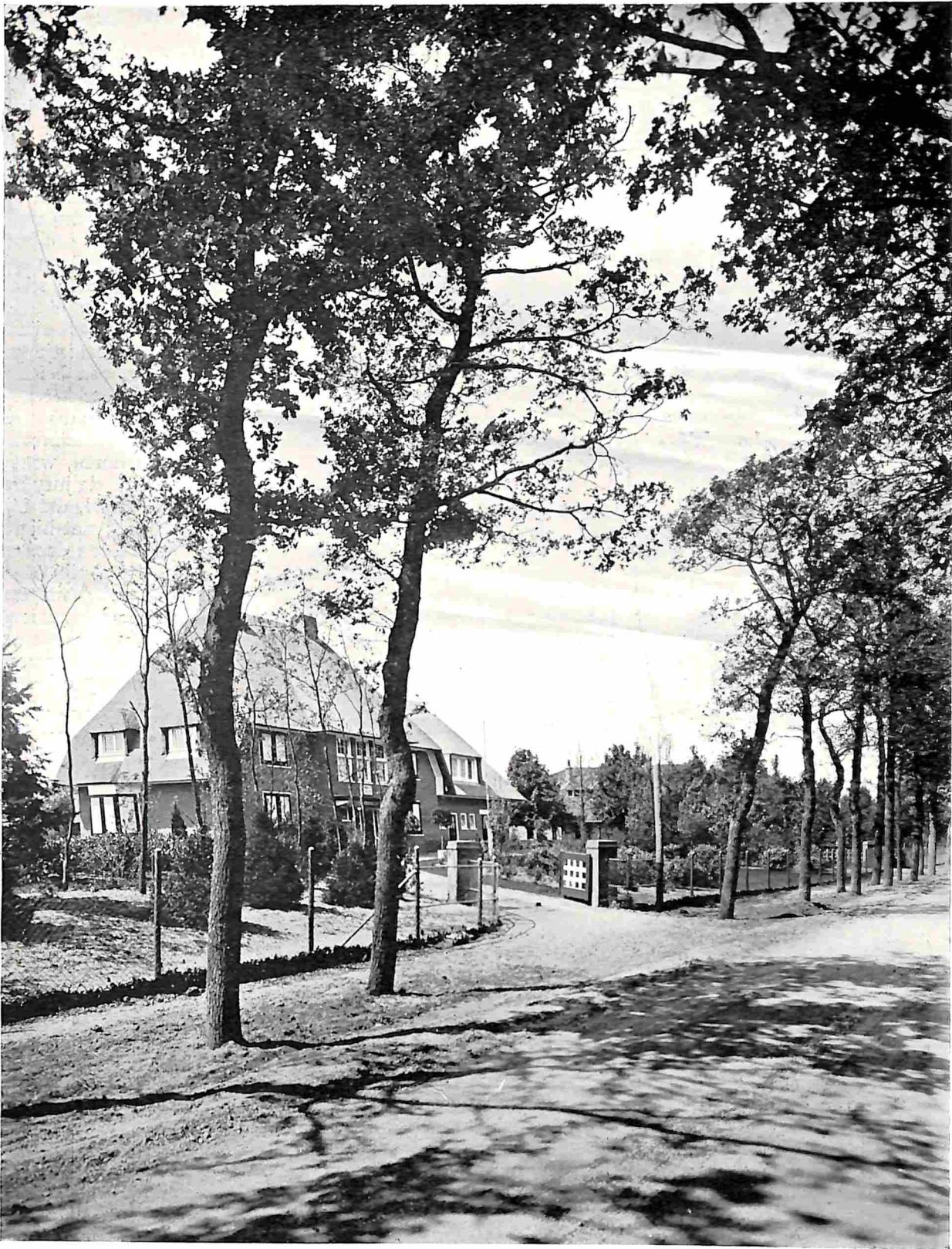

BUITEN

22^E JAARGANG N^O. 27

ZATERDAG 7 JULI 1928

Foto C. Steenbergh

LANDHUIS TE SCHAARSBERGEN BIJ ARNHEM

INHOUD:

LANDHUIS TE SCHAARSBERGEN BIJ ARNHEM (ILL.)	BLZ. 313
DE STRAAT VAN DE FLUITSPEELSTER, DOOR H. DE VERE STACPOOLE (27)	BLZ. 314
BESPIEGELINGEN BIJ DE SPIEGELINGEN VAN HET TOBA-MEER (GEÏLLUSTREERD), DOOR JAN POORTENAAR (I)	BLZ. 316—318
DE KLEEDING DER HOLLANDSCHE VROUW (GEÏLLUSTREERD), DOOR R.	BLZ. 319—320
FRIEDRICH FREIHERR VON DER TRENCK, DOOR J. D. H. VAN UDEN	BLZ. 320
VAN „DIE SUID-AFRIKAANSE LAND” (GEÏLLUSTREERD), DOOR A. W. FRANCKEN	BLZ. 320—323
IN HET RIJK DER STILTE, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS	BLZ. 323
DEVENTER BERGKERK (ILLUSTRATIE)	BLZ. 324
ONTVANGEN BOEKEN	BLZ. 324

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

De Straat van de Fluitspeelster

27) DOOR H. DE VERE STACPOOLE

WEL is waar zou hij, om dat plan te verwezenlijken, moeten terugkeeren naar de havenstad, een piechteren jongen van zijn eigen leeftijd moeten opscharrelen om hem te helpen en weer teruggaan naar Athene. Het zou hem meer dan een uur kosten om naar de Piraeus te loopen en het zou misschien drie uur duren om de hulp te vinden, die hij noodig had en dan nog een uur om terug te gaan; zeg zes uren in totaal en het was nu middag. Dan moest hij dadelijk weggaan naar den Piraeus. En Diomedes dan? Hij had beloofd bij Diomedes te komen om verslag te doen van het resultaat van zijn zending. Het lokte hem echter niet aan om met een zoo weinig bevredigend verhaal op de propfen te komen. Neen, hij zou wachten tot hij bereikt had, wat hij van zins was; en met dit voornemen beziel, keerde hij om ten einde zich naar de Piraeische Poort te begeven, toen hij bij zijn arm gegrepen werd. Hij draaide zich om en stond vlak voor den Hondendief.

VIERDE HOOFDSTUK

DE KINDER-RECHTBANK

Hij had juist zijn vijand herkend, toen een andere hand zijn linkerarm beet pakte. Hij draaide zich om en stond voor den jongen met den mopneus; iemand sloeg hem op zijn rug en, zijn hoofd omkeerend, zag hij Apollo.

De koopman, die bezig was zijn kraampje af te breken en die getuige was van die dramatische arrestatie, lachte. Op zijn hulp hoefde Pheidon niet te hopen: trouwens, geen der volwassen menschen op de markt zou zich ermee bemoeien — kinderspelletjes gingen kinderen aan en een ruzie tusschen kinderen trok niet meer aandacht dan een ruzie tusschen een troepje musschen. Weerstand bieden was hopeloos; want één kreet van zijn bewakers zou horden van helpers gelokt hebben; dus liet hij zich als een os naar de slachtbank, dwars over de Agora, naar die helse speelplaats bij de colonnade van Hermes leiden. Het was zijn eigen schuld; hij had moeten weten, dat er voor hem gevaar dreigde op de markt, als de scholen gesloten waren. Maar hij was veel te filosofisch om zijn tijd te verdoen met zelfverwijt; zijn moeilijkste probleem was nu, hoe hij den ring kon verbergen, dien hij aan zijn duim had en de drachme in zijn mond, als het zoover kwam, dat hij gemarteld zou worden.

Niet zoodra hadden zij de Colonnade van Hermes bereikt, of zijn bewakers begonnen te rennen en hem onder luide

trionfkreten mee te sleuren. Alle spelletjes werden gestaakt en de spelers kwamen toelopen op die grootere attractie, zoodat Pheidon binnen een minuut het middenpunt was van een troep kinderen, waarvan sommigen riepen: „Wat heeft hij gedaan?” en anderen die er meer van wisten: „Naar de Archons met hem! Naar de Archons!”

Plotseling, alsof de stilte over ze werd uitgegoten, stierf het rumoer weg en hield op. De Hondendief was op den rug van Mopneus geklommen en sprak van die verhevenheid de menigte toe, waarbij hij den toestand openlegde in pittige en forsche taal en in woorden, die aan duidelijkheid niets te wenschen over lieten. Hij vertelde hoe Pheidon, die hond van een havenjongen, hem en zijn kameraadjes had beroofd van hun tunieken, katapulten en werpballen; maar hij vertelde het heel anders dan ik het verteld heb, daarmee de waarheid der stelling bewijzend, dat, als twee hetzelfde vertellen, de lezingen toch geheel verschillend kunnen zijn.

Volgens zijn lezing had hij Pheidon met nog een stuk of zes andere jongens van den Piraeus op de vlucht gejaagd en was bezig met zijn kameraden die overwinning te vieren, toen genoemde Pheidon als een slang tusschen de struiken kruipend, zich van de voorwerpen in kwestie had meester gemaakt. Hij stelde voor, dat onmiddellijk straf zou worden toegediend, maar hierbij had hij gerekend buiten het spelinstinkt zijner toehoorders. Zijn woorden werden overstemd door den kreet: „Hij moet voor de Archons verschijnen! Naar de Archons met hem!” En alsof een onzichtbare spel-leider de regeling in handen had genomen, schaarde het troepje zich in het rond; in een oogwenk had een der brutaalsten zichzelf tot magistraat opgeworpen en zijn zitplaats ingenomen op een pilaar. Een oud vijgenkistje werd gehaald om als egel¹⁾ te dienen en Pheidon aan beide zijden geflankeerd door zijn bewakers, werd voor het gerecht gebracht.

Hij had wel kunnen huilen. Hij had nu al lang de stad uit moeten zijn en op weg naar de havenstad; die afschuwelijke potsenmakerij kon wel een uur duren, want na den magistraat zou nog het onderzoek voor de jury volgen en na de rechtspraak de straf. Het pak ransel, dat hij zeker krijgen zou, kon hem zoo erg niet schelen; wat hij vreesde was, dat die miserabele bende zijn plannen zou doen mislukken door hem gevangen te zetten in een riool-pijp of op te sluiten in een kelder. In Athene bestond geen gevangenschap als straf op zichzelf; iemand werd in de gevangenis gezet om daar zijn rechtsgeding of zijn straf af te wachten, naarmate van de omstandigheden. Wat Pheidon nu vreesde was, dat hij ter dood veroordeeld zou worden, opgesloten, na schooltijd vrijgelaten en gedwongen een onsmakelijk goedje te drinken, dat scheerling moest voorstellen, om ten slotte de stad te worden uitgeranseld.

Binnen de minuut was de zitting aan den gang, schreeuwde de eene getuige na den andere zijn verklaring uit en proppte een cherub met krullend haar den „egel” vol met denkbeeldige dokumenten. Zij moesten voortmaken, want de schooltijd naderde snel en binnen tien of twaalf minuten was Pheidon niet slechts beschuldigd van zijn aanvankelijk misdrijf, maar tevens van goddeloosheid, brandstichting en moord, van landsverraad en van het verleiden van de vrouw en de dochter van den Hondendief. De egel werd geopend en de Hondendief, als de voornaamste aanklager, stak een redevoering af.

Gelukkig voor Pheidon, had de verkiezing van de jury en de rest van de vertooning zooveel tijd in beslag genomen, dat, voor de aanklager zijn rede beëindigd had, de kreet „tijd!” hem tot zwijgen bracht. De scholen gingen open en nauwelijks was het geroep verstomd of Pheidon lag op den grond geslagen en gestompt door zijn vijanden, terwijl de juryleden, na om het slachtoffer heen gedanst te hebben, zich naar alle richtingen verspreidden en verdwenen, gevolgd door Mopneus en Apollo. Maar de Hondendief bleef als gevangene achter. Pheidon had hem bij een enkel vastgegrepen.

Hij had bij zijn afstraffing geen geluid gegeven en nu spuwde hij de drachme in zijn eene hand, terwijl hij met de andere zijn gevangene vasthield.

„Voor jou”, hijgde hij, hem de munt toonend, „als je me helpt”.

De Hondendief keek naar de munt, tot zijn oogen rond werden als twee O's.

„Mijn tijd te verknoeien”, mopperde Pheidon, terwijl hij

¹⁾ De doos waarin de getuigenverklaringen tegen den beschuldigde werden verzegeld tot den dag der rechtspraak.

opstond, „ met kinderspelletjes, terwijl er mannenwerk te doen is. Ga mee — een drachme is waard er de school voor te verzuimen — of laat 't, als je geen lust hebt. Ik hoef maar even naar de havenstad te loopen om een dozijn jongens te vinden, die mij willen helpen”.

„Wie heeft het je gegeven?” vroeg de ander, wiens vijandschap tegen Pheidon was verdwenen door het pak slaag, dat hij hem had toegediend.

„Wie het mij gegeven heeft? Iemand die mij er nog een handvol bij kan geven”.

Hij nam hem bij den arm en leidde hem uit den Hof der Wonderen naar de Agora, die nu bijna geheel verlaten was. Onder het loopen legde hij hem zijn plan uit en wat hij daarbij te doen had en tegen dat zij de smalle Straat der Triremen bereikt hadden, had de Hondendief zich tot alles bereid verklaard.

Toen zij de Straat van de Fluitspeelster bereikt hadden, verschool Pheidon zich achter den Apollo van de Straat, die aan de linkerzijde van Gyges' deurpost stond; en de Hondendief sloeg zesmaal hard met den klopper op de deur, liep toen een klein eindje weg en verborg zich achter een hoek van een huis.

Pheidon had hem de drachme reeds gegeven, daar hij bij intuïtie wist, dat de ander het spelletje te leuk vond, om er niet aan mee te doen.

Een minuut ging voorbij en toen werden de grendels voorzichtig weggeschoven. Hij hoorde, dat de deur geopend werd en, al kon hij er niets van zien, wist hij, dat Bartjas op den drempel stond en de straat op en neer keek. Hij hoorde een ontevreden gebrom. De deur werd weer gesloten en de grendels er op geschoven.

Enige minuten gingen voorbij, voordat het leelijke gezicht van den Hondendief weer om den hoek van het huis te voorschijn kwam. Pheidon wenkte hem en hij sloop vooruit op bloote voeten en geruischloos als een schaduw.

Hij greep den klopper, liet hem tweemaal vallen en verdween als een bliksemschicht.

Dezen keer ging de deur bijna onmiddellijk open en een gebrul als het loeien van een stier weerklonk door de leege straat. Bartjas stond in zijn eigen taal te vloeken en als Pheidon niet had staan trillen van spanning, zou hij zich ziek gelachen hebben. Hij hoorde het sluiten van de deur, maar ditmaal vertelde zijn scherp gehoor hem, dat de grendels er niet werden voorgeschoven.

Bartjas, begrijpend dat zijn plaaggeest nog niet zou ophouden, stond gereed op hem los te stormen.

Dat was het kritieke moment. Als de Hondendief nu geen moed zou toonen, was alles verloren.

Een minuut ging voorbij, zonder dat iets gebeurde en toen verscheen het leelijke gezicht weer, met een grijns van oor tot oor en het lichaam, dat er bij behoorde, kwam te voorschijn.

Hij wist, door het instinkt, waarmee God jongens begiftigd heeft, precies den gemoedstoestand van Bartjas. Hij wist even goed als Pheidon, dat Bartjas nu gereed stond uit zijn schuilhoek te stormen en met een mengsel van plezier en angst haalde hij diep adem, stond stil, schoot op de deur af, gaf één harden slag met den klopper en vloog weg.

De krijgslist lukte volkomen. Bartjas, gewapend met een stok waarmee men een os kon vellen, vloog als een stormwind de deur uit en liep hem achterna, terwijl Pheidon, uit zijn schuilplaats schietend, naar de onbewaakte deur rende en het huis insloop.

Hij kwam voorbij het kamertje van den portier en toen op een binnenplaats, zag de deuren in de colonnade links, liep op de eerste toe, opende ze, sloot ze achter zich en zag, dat hij alleen was met een lijk.

Op een baar uitgestrekt om begraven te worden, lag het lichaam van Barejas. De autoriteiten waren gewaarschuwd, dat de slavin was overleden en Bartjas had getuigd, dat er geen misdrijf was geschied; zij zou begraven worden op het slaven-kerkhof buiten de Piraische Poort; en nu lag zij daar, een angstwekkend beeld, kolossaal, opgezwollen, met dikke lippen opgetrokken tot een grijns en wijd geopende oogen, die naar de zoldering staarden.

Op het gezicht van zoo iets afgrijselijks, slaakte Pheidon een kreet, drukte zijn hand tegen zijn mond en snelde de kamer uit. Hij zag de deur, die naar de vrouwenvertrekken leidde en wou ze juist openen, toen een luide kreet uit de gang hem deed begrijpen, dat Bartjas teruggekeerd was en hem had bespeurd.

In een oogwenk was hij de deur door, die hij achter zich dicht sloeg en rende hij naar de deur, die naar de kamers der vrouwen leidde; hij trachtte ze te openen, maar het lukte hem niet; ze was stevig gesloten en hij had geen tijd naar middelen te zoeken om ze open te maken.

Hij keek rond. Er was geen andere uitgang, niets om zich te verbergen dan het ronde bassin in het midden van den steenen vloer en toen Bartjas met den stok in de hand verscheen, plaatste Pheidon, meer bij instinkt dan door rede-neering, dit bassis tusschen zich er zijn vervolger. Bartjas was vreeselijk om te zien, want, schoon hij zijn woede had bedwongen, was zij er nog in haar volle kracht; zijn gezicht, nog gezwollen door opwinding, was als verstard; hij hijgde vreeselijk en nauwelijks naar den jongen kijkend, bukte hij zich en greep een houten wig, die met een koord aan de deur lag bevestigd.

Het was de wig, die diende om, onder de deur geschoven, deze vast gesloten te houden en die Nitetis verzuimd had voor dit doel te gebruiken op dien gedenkwaardigen dag toen Diomedes haar in het bad verrast had.

Bartjas schoof de wig eronder en sloeg ze vast door een slag met zijn stok; toen ging hij rechtop staan. Pheidon was nu volkomen in zijn macht, iedere uitweg was hem afgesneden en de Egyptenaar kromde eerst zijn rug en sprong toen als een losgelaten boog op zijn prooi toe met een fluitend inzuigen van lucht, dat in zijn woestheid angstwekkender was dan de wildste schreeuw.

Hij joeg hem om het bassin heen; en had Pheidon niet zijn verstand gebruikt, was hij buiten den magischen cirkel gekomen, dan zou hij gesnapt zijn; maar hij bleef er steeds binnen en Bartjas bevond zich in de positie van een wild zwijn, dat een kat najaagt om een boom, hij kon niet even vlug ronddraaien als de jongen en toen dat tot hem doordrong, rende hij door het water op hem af; maar toen hij halverwege was, stond Pheidon achter hem; het water was twee voet diep; de opstaande rand van de kom een voet hoog; slechts die twee dingen stonden tusschen Pheidon en den toorn van Bartjas; en zoo lang zijn adem en zijn vlugheid hem niet begaven, zouden zij er blijven.

Bar jas, die dit ook inzag, hief zijn arm op en slingerde zijn stok naar den jongen.

Hij aakte hem pal tusschen de ribben, zoodat hij bijna zijn borstbeen brak en velde hem terneer als met een zeis. Het volgde oogenblik had de Egyptenaar hem besprongen als een groote, krankzinnige kat, worgde hem bijna en probeerde zijn hoofd tegen den steenen vloer te slaan. Pheidon, half gesmoord en bijna bewusteloos, wist zich toch nog op zij te wringen telkens als de ander zulks probeerde, zoodat zijn schouder de kracht van den slag brak, maar hij verzwakte en raakte uitgeput. Bartjas' wreede aard, door jaren van dienstbaarheid onderdrukt, was losgebroken; hij was niet meer een mensch, maar een automaat, moordlust had zich van hem meester gemaakt en woedend om dien tegenstand, waaraan hij tot iederen prijs een einde wou maken, liet hij den hals van zijn slachtoffer los, greep hem bij de armen, sleurde hem naar het bassin, stopte hem met het hoofd onder water en hield hem zoo er onder. Zijn plan was het lijk te verbergen in de vrouwenvertrekken en het 's avonds op straat te werpen, of, nog beter, in den buiten gebruik gestelden put, die achter de gang lag, waartoe de zijdeur toegang verschaft.

Enkele luchtbellens stegen op, maar de verdrinkende jongen bood geen tegenstand meer; gelukkig voor hem en zonder dat Bartjas het wist, was hij bewusteloos geworden, toen hij over den vloer werd gesleept.

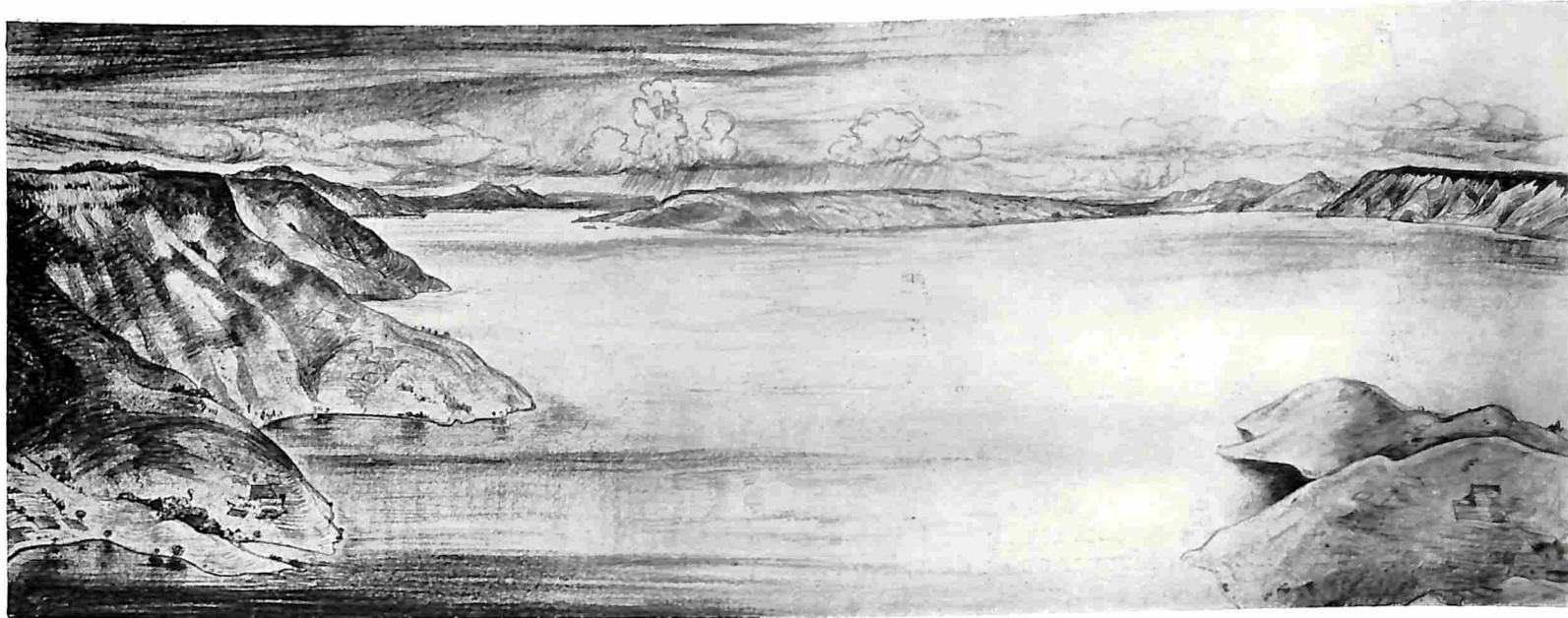
Bartjas hield zijn hoofd omlaag, terwijl hij naar de luchtbellens keek, die opstegen en braken als zij aan de oppervlakte kwamen; de jongen was een Athener.

Atheensche jongens hadden Bartjas in de straat achterna geschreeuwd, hem bespot om zijn kleur en om zijn gezicht. Atheensche burgers hadden hem minachtend bejegend; helse haat smeulde in zijn hart tegen alles wat Atheensch was.

Hier was tenminste een om voor die schuld te boeten, zonder dat iemand getuige was van de betaling.

Plotseling werd de stilte van het huis verbroken door drie stokslagen op de gesloten deur, gevolgd door een stem, die riep: „Hei daar! Bartjas!”

(Wordt vervolgd)

GEZICHT OP HET TOBA-MEER VAN PISO-PISO. LINKS LANDTONGEN VAN HET LAND DER DUIZEND HEUVELLEN; IN HET MIDDELEN HET GROOTE EILAND SAMOSIR, RECHTS DOOR EEN SMALLE STROOK MET DE BERGEN DER KUST VERBONDEN

BESPIEGELINGEN BIJ DE SPIEGELINGEN VAN HET TOBA-MEER

EEN geborduurde, zwevende engel boven het hoofdeinde van het bed, en daaromheen in sierlijke letters de schoone spreuk:

„Mit Gott ward dieser Tag vollbracht,
Er geb' uns eine gute Nacht!”

helpen samen tegen malaria minstens evenveel als een gewone Indische dokter. Dat zal den lezer wellicht wat moeilijker te aanvaarden lijken, maar laat hem daarom niet denken, dat ik spot! Want ten eerste weet iemand, die nooit in Indië ernstig ziek geweest is, absoluut niet, wat voor curieuze eigenschappen de gemiddelde dokter daar in zijn persoon vereenigt. Dit wat den medicus betreft, als we hem maar met dien euphemistischen titel willen aanduiden. En met den Engel, noch met de spreuk zou ik ooit, zelfs niet in mijn vermetelste oogenblikken, durven spotten, want ze zijn — weliswaar ietwat naïeve, maar daarom niet minder duidelijke — demonstraties van den goeden geest, die mijn hotelier vervult. En dat wil nogal wat zeggen, want om te beginnen is een reiziger in Indië hopeloos, veel hopeloozer hopeloos overgeleverd aan den hotelier dan waar ook in de Oude Wereld van Europa of de Nieuwe van Amerika, omdat de hoteleigenaar een oppermachtig monopolie bezit. En van den hotelier van den zwevenden Engel ben ik nog veel meer afhankelijk, want acht-en-veertig-honderd voet boven zee, en ik-weet-niet-hoeveel kilometers van de naastbijzijnde plaats, dorp of gehucht laat hij zijn Engel over mij waken; uren en uren van de bewoonde wereld ver, lig ik hulpeloos in mijn bed. En nu is het ongeloofelijke, dat hij daarvan niet in 't minst gebruik maakt, doch integendeel ongevraagd met allerhande versterkende middelen komt aandragen, waarvan de rekening niet de minste sporen vertoont. Ook kijkt hij mij niet aan met het schele oog des Indischen hoteliers, waarmede zulk een superieur (gezond) wezen een zieken gast gewoonlijk bekijkt: een gezonde logé immers is een wandelende reclame voor het hotel, doch een zieke een zéér negatieve dito, die bovendien — gezien het snelle verloop van vele ziekten in de tropen — zijn verblijf nog wel eens slecht eindigen kon en dan, in de van praterigheid niet vrije, Indische samenleving zijn hotel aan den naam helpt van een hotel, waar je dood gaat. Deze mijn hotelier echter vindt 't alleen sneu, dat ik ongesteld ben. ☼ Ten gevolge van dit alles lig ik zoo prettig ziek te bed als waarlijk niet veel reizigers in de Oost ooit gedaan hebben. En de wereld om mij heen is plotseling ingekrompen tot het hokje van blauw horretjesgaas, waarin ik als een aap in een Artis-kooi ben opgesloten, om de muskieten op een redelijken afstand te houden. Door den blauwen nevel van het metaalgaas heb ik nog een vergezicht op de tafel in de kamer, buiten de kooi: daarachter doemen, weer iets vager, de glazen deuren op, die de begrenzing vormen van de voorgalerij, en dan houdt voor mij de wereld op. ☼ Nu is het overal een gekke sensatie, als

de wereld ophoudt. Maar daar, waar Engelen acht-en-veertig-honderd voet boven de zee zweven, is het extra-gek, omdat het land, dat ik doorkwam om die gezegende legerstede te bereiken, er een was, waarvan niets juisters gezegd kan worden dan dat de wereld er ophoudt. Hoe aan de aarde onttoegen lig ik hier! Als de malaria wat aflaat en mijn wereldje zich weer verruimt tot buiten de blauwe kooi, ja tot buiten de glazen deuren, en ik ingepakt als een cocon op de voorgalerij word gedeponeed, dan ligt daar voor mij een kort stuk grasland, dan breekt dat plotseling af en daarachter ligt de ruimte van een heelal. Alsof daar, aan den rand, in de diepte, in de verte, in een onbereik- en onbeschreeuwbaren afstand een andere planeet in de nabijheid der aarde was gekomen, zoo doemt, honderden meters lager, het Toba-meer, zoo doemen, duizenden meters ver, de heuvels van de Bataklanden op. Niets schijnt er te bewegen. Onafzienbaar golven de landen glooiend en plooiend, boomloos en onbewoond. Geen geluid stijgt op van die andere planeet. Wolken glijden nu en dan tusschen haar en mij en benemen mij het uitzicht op die wereld waar niets van dieren of menschen waarneembaar is, niets oprijst, dat menschenhanden hebben gemaakt, geen dorpen, torens, huizen — of meer modern-Europeesch te spreken: radio-antennes en schorre grammofonengeluiden. De stilte is volkomen. Wat dat zeggen wil, ja, ik zie waarlijk geen kans dat aan een twintigste-eeuwer uit te leggen. Er is slechts stilte. Niets. Een volkomen niets. Lucht. Leemte. Zelfs als het aardige Batakkerventje, dat mij zoo nu en dan eten en drinken komt brengen, verschijnt, geschiedt dat in harmonie met dit zwijgende heelal. Zijn bloote voeten gaan onhoorbaar op het gras en als hij met een glimlachje alles heeft neergezet, is hij plots weer door de groote ruimte verzwolgen. En het groote Niets omvangt mij weder. ☼ Eén gebeurtenis slechts maakt gerucht. Het is de aankomst van de auto van mijn dokter, ditmaal een, die waarlijk een medicus mag heeten. Want niet alleen geeft hij medicijn te slikken, neen, wie zou 't ooit hebben gedacht, hij geneest mij. Dat zit hem, niet te dezer zake kundige Europeaan-lezer, zóó. Als ik te Pematang Siantar een dokter, nog wel hoofd van een geneeskundigen dienst van een groot lichaam, vertelde, dat ik een eenvoudig: „dat kan niet”. Daarmee kon ik opstappen. Toch kon ik later dat feit nog menigmaal constateeren; en had ik mij nu nog maar vermeten mij aan een verklaring ervan te wagen, doch neen, daarvoor kwam ik nu juist bij dien aescu-een gewonen Indischen dokter heeft te verstaan. Indien 't nog niet voldoende duidelijk is, nog een tweede, maar dan ook: basta. Malaria is iets, dat nogal in de tropen eens voorkomen wil, zooals zelfs wel leeken weten. Doch als ik te Medan een volle maand onder doktershanden ben geweest, hooge

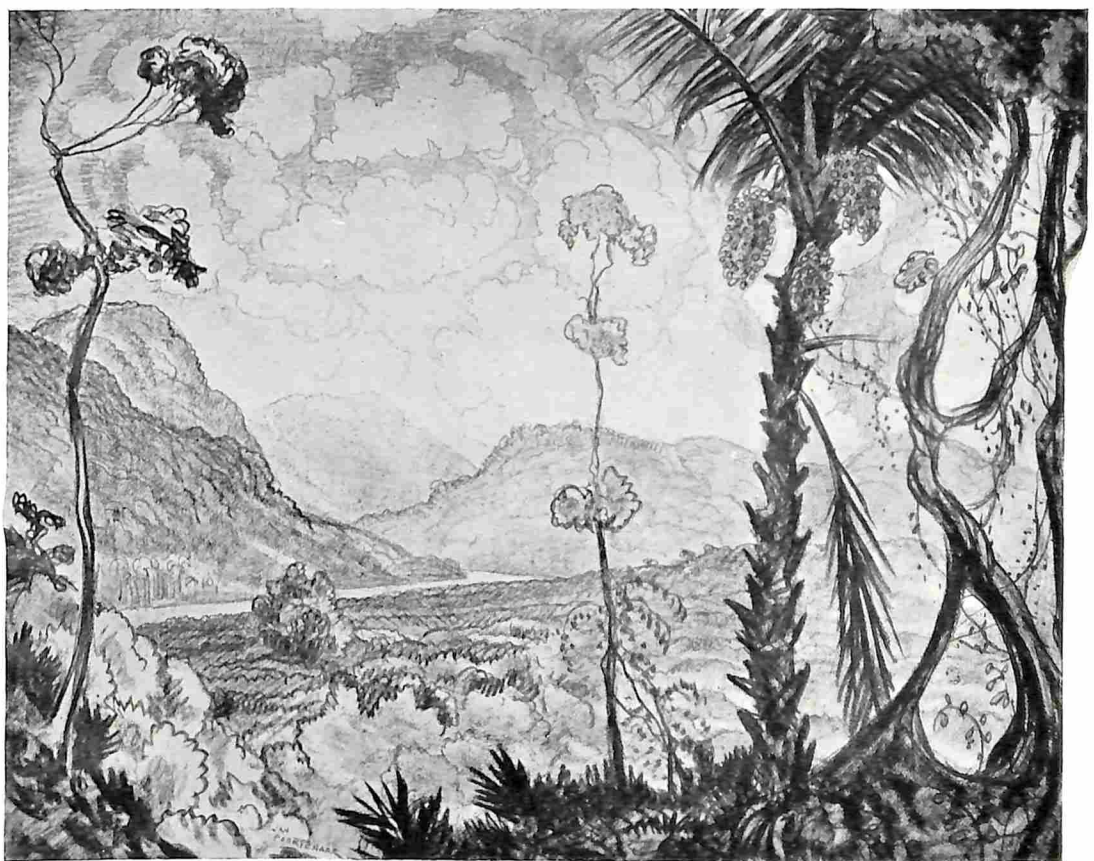
koortsen heb en anders niet, blijkt later, dat ik tot in alle hoeken van mijn aardse wezen ben nagezien voor alle mogelijke ziekten . . . behalve malaria. En als ik mij eens verstout heb te informeren — het lesje van Pematang Siantar had mij nog niet van eigenzinnigheid genezen — of 't ook soms malaria kon zijn, waardoor mijn thermometer zoo op en neder vliegt, dan word ik direkt in één zet schaakmat gezet: „daar lijkt het niet op”. Hier in het bed met den zwevendenden Engel echter komt mij een arts onder den microscoop — in den letterlijken zin — nemen, die mij onomwonden verklaart, dat die vorige dokter een . . . neen, met uw goedvinden, dat vertel ik maar niet. Enfin, om kort te gaan, in zijn microscoop kan ik zelf de vorderingen volgen van den veldslag, dien hij aan de ongetelde horden bezig is te leveren. Het is werkelijk alleraardigst, zoo tegelijkertijd slagveld en toeschouwer te wezen, ja zelfs nog af en toe als jongmaatje een handje mee te helpen ook. Maar we krijgen ze eronder!

☞ Den lezer, die aan een half woord genoeg heeft, behoef ik dus heusch niet meer te vertellen, hoe mijn ooren gespitst, getraind zijn om in het Groote Niets, waarin ik lig opgesloten, het ééne, het ware geluid te hooren van de auto van mijn arts. Van uren ver komt hij getuft langs nauwelijks begane wegen: Kaban Djahé is zijn standplaats. Piso Piso is de mijne, zoo heet het hotelletje — koel, hoog gelegen — waarheen ik ben geëvacueerd, toen de dokter in Medan geen enkele ziekte meer wist om in mij op te speuren en mij derhalve voor „zoo goed als genezen” verklaarde. Ik had ook nog naar het eveneens koele, hoog gelegen Brastagi kunnen gaan. Doch na een paar dagen bleek mij, dat men groote kans heeft daar pas goed ziek te worden, als men 't al zoo'n beetje is. Want behalve de hierboven reeds aangestipte schele oogen van den hotelier, waren daar grammofoons bij de vleet, die Engelschen-in-smoking uit de Malay-states met veel ijver en de bekende hardnekkigheid van het Angelsaksische ras in dansbeweging zetten, teneinde de zoo juist ontvluchte kookhitte weer te bereiken. Zoodra dat gelukt was, en dat duurde begrijpelijkerwijs nooit lang, werd weer op de effectieve Brastagi-temperatuur aangemaneuvreerd door middel van ijs-koele whisky-soda's, hier kortaf „split” geheeten. De vrees, dat dit op en nedergaan van al die temperaturen wel weer eens aanstekelijk kon gaan werken op de mijne, deed mij dan ook besluiten mijn heil te Piso Piso te gaan zoeken, na mij vooraf terdege te hebben vergewist dat daar geen grammofoons, smokings-die-stappen etcetera „de rigueur” waren. ☞ Brastagi dus en Piso Piso, een hotelletje van acht kamers, geheeten naar den Berg er vlak bij, dat zijn de eilanden, die de blanken hier hebben in een geweldigen oceaan van zwaar-golvend oerland met een somber-blikkend volk, zwaarbruin van huid, gekleed in zwartig indigo. Het land is zoo groot, zoo enorm van golving, dat een boom, een struikje en een boomgroep, die een dorpje omsluit, een boschje struikgewas lijkt. Verder is het kaal, boomloos, rotsig, hoogstens met het rietige gras van de hoogvlakte der Bataks begroeid. Bloot, ledig, schijnbaar ontvolkt, onbetreden, onbegaanbaar deint het land maar eindeloos verder. ☞ Doch dit is schijn. In dien afgrond, waar het meer ligt, drijft iets, een houtje lijkt het te zijn. Als ge er den verrekijker op richt, wordt het een prauw met tien, twintig man aan boord. Het schuitje is op weg naar een passaar ergens achter een van die geweldige bulten van land, die als enorme, voorhistorische kwallen op het water liggen, bobbelig en unheimisch. Tusschen de bulten vloeit het schaarsche water, dat uit de hoogvlakte welt: het besproeit de smalle, groene strooken der sawahs, fel, jonggroen tusschen de gelige en paarse glansen van het riet-wuivende land. Daar woont de Batak-bevolking in kleine, ommuurde vestinkjes, want nog niet zoo lang geleden waren roof-, stroop- en koppensneltoch-

DE ALOON-ALOON TE MEDAN

ten dagelijksch werk. Het blanke bestuur maakte er een einde aan, en begon eveneens verbetering te brengen in de ziektebehandeling van een primitief denkende en levende bevolking, primitief als in den oertijd. Houdt mij ten goede, lezer, als ik daar pedant aan toevoeg, dat die primitiviteit van levenswijze kunstzin, cultuur niet uitsluit. Wij zijn, helaas, te zeer gewend geworden onze technische, hygienische en weet ik wat al meer voor intelligente bedenksels voor cultuur — en nog wel de, de eenige! cultuur — te houden. Zoo een Batakker, die voor enkele tientallen jaren nog menscheneter was, bouwde toen een huis zoo mooi, als onze geforceerde architectenbouwkunst niet kan voortbrengen. Toch had hij, en heeft hij nog, gelijk alle Oosterlingen, de ruimste opvattingen van gastvrijheid ten aanzien van zijn hoofdhaar. Doch laat u deswege niet wijsmaken, dat de archipelvolken geen cultuur zouden hebben! Het is ons, Europeanen, een vloek, dat wij zooveel weten, en weten voor begrip houden. Hoeveel meer cultuur dan de „moderne” werkman had niet de simpele steenhouwer, die aan een middeleeuwsche cathedraal prachtige dingen werkte, al lacht de eerste bij 't idee, dat

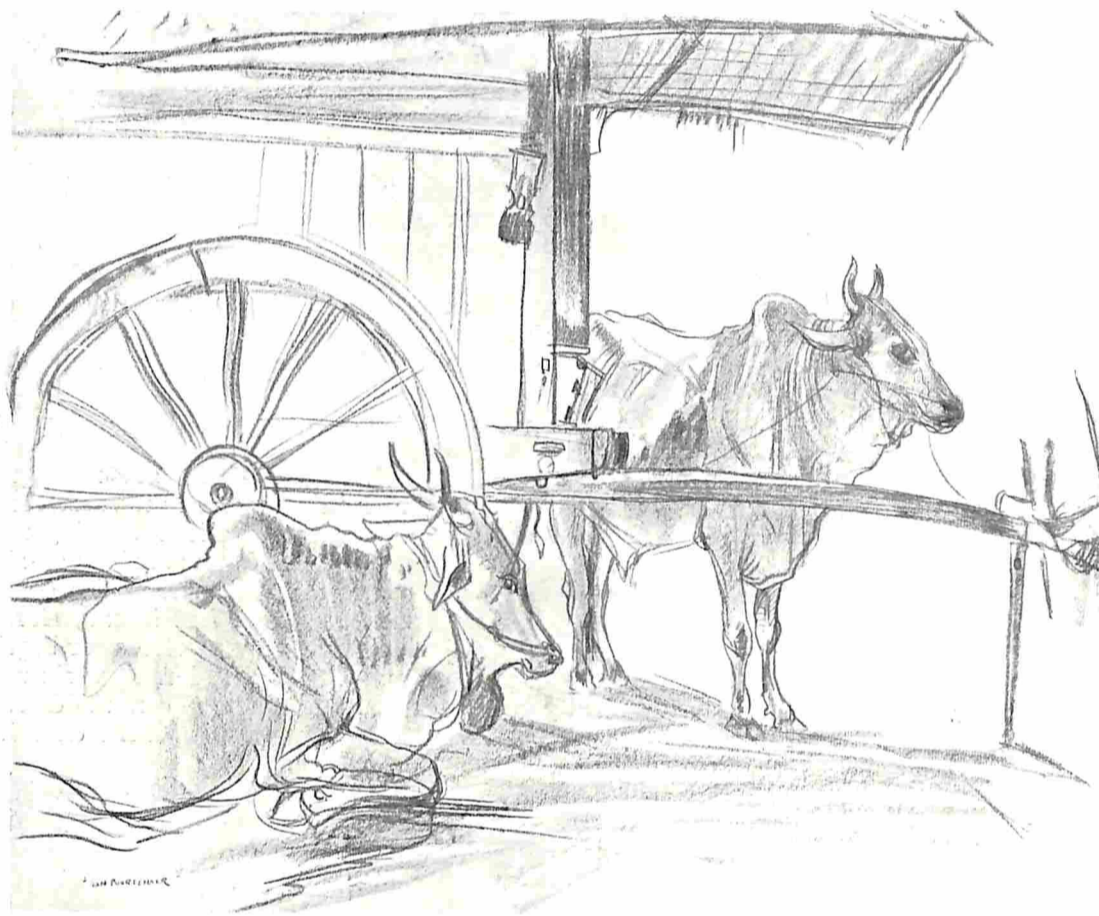
SUMATRAANSCH LANDSCHAP

zijn voorganger zich God-de-Vader secuur voorstelde als een waardig oud heer, met langen baard, die op een troon zat met een wolk als voetstuk. De afstand, die ons van den Batakker scheidt, is nog honderdmaal grooter. En terwijl ik 's avonds, als de schemering valt, dat alles te bepeinen zit, klinkt zachtjes uit een der andere acht kamers, die op een rij naar het meer toeliggan... de smeltende melodie van Schumann's *Abendlied* uit de fluit van een Duitscher uit Medan, die hier een weekje vakantie houdt.— Een beter vertier dan dat van een paar anderen, die zich in 't hoofd gezet hadden, tegen alle advies van den hotelier in, de steile helling naar het meer af te dalen. Af ging, maar op ging niet. Een Europeaan is ook in dat opzicht geen Batakker. En vele uren na 't moment, waarop de logé's terug hadden moeten wezen, kwam een Batakker met de boodschap, dat halverwege het eindeloze meer de uitgeputte blanken waren neergezonken, zoodat ijlings een drietal landskinderen beladen met eetwaren en flesschen melk werden uitgezonden om de eigenzinnigen op te kwikken en weder naar het hotel terug te loodsen. Zoo konden de pas gekerstende bruinen hun kersversch Christendom in practijk brengen. De Rijn-sche zending doopt de ruige kerels met de zoetsappigste namen. Doch ze zijn en blijven voorloopig Batakkers, d. w. z. v. voortreffelijke schakersen voortreffelijke lum-melaars. Want werken, op het land, sjouwen, vrachten naar de markt brengen, water halen in bamboekokers urenver over de in zon brandende heuvels, stof weven, weefselsverven, 't erf aanvegen, dat alles doet de vrouw. En als de blanke de ommuring eener woonstee binnentreedt, dan zijn door-gaans de werkbijen gevluucht in de woningen, en pas als hij goed

en wel weer vertrokken, is gluren zij hem na. Op het erf staan de potten kleurstof, indigo. Onder het op palen gebouwde woonhuis met de hooge bamboeladder is het zwijn gehuisvest en die ruimte vervult voor de menschelijke bewoners tevens alle eischen van hygienische inrichting. Het prachtige huis met zijn geweldig dak met gebogen nok, ver over de overhangende houten wanden reikend, heeft een enkele deur. Geen ramen. Rook vindt door spleten voldoende uitweg. Doch prachtig snijwerk versiert het dikwijls, het is van een rijkdom en adel, die ons met onze grammofoon, verwaterde negermuziek en smokings, preferente aandelen en al toch wel erg arm doet schijnen bij die vuile rakkers, soms met héél weinig aan en zoiets als een oud vijgenmandje op het hoofd. ☒ In de brandende zonnevelden liggen, monotoon-tot-het-uiterste, plantages van rubberboomen in lange, lange geleederen, en van tabak. Daar poogt de blanke zijn fortuin te smeden, en tweemaal per maand gaat hij van die warme bezigheid uitblazen te Medan. Dat uitblazen bestaat vooral uit eten, drinken, dansen. Het davert dan in de stad, in de „soos”, in 't groote hotel als bij een tropisch onweder. Stoeten van sinister-uitziende Batakvrouwen met zware vruchtenvrachten op 't hoofd gaan statig door de straten, lanen met woningen van welgestelde blanken. Chineesche kooplui zijn hier in grooten getale; zoodanig, dat vele openbare aanwijzingen tevens in Chineesche karakters zijn gesteld.

Toch dragen hun winkels ook veel de namen in onze letters, en een glimlach komt den vreemdeling onwillekeurig op 't gezicht als hij „Hap Hap en Co” leest, of „Miaauw”. En langbaardige Britsch Indiërs met zware tulbanden vestigden er zich. Een noemt er zich: zoo en! zoo, coiffeur, Britiesch Indiaan. De zijdehandelaars zijn een glad slag. Klingaleezen, mager, pezig, lenig, zwart bijna, koelies, koetsiers: Chineesche koelies trekken de rickshaw. Maar van de stoeten der Batakvrouwen, het inheemsche volk, moet ik u vertellen. Zij dragen enorme hoofddoeken, tot ware kussens geplooid, die plat op het hoofd liggen in den vorm van een grooten driehoek, en dikwijls met een zwaren metalen haak aan het oor zijn bevestigd. Barrevoets, beslikt, met uitgerafelde sarongs, de marktwaar op het hoofd, twee, soms drie kinderen in den draagdoek op de heup, op den rug, aan de borst, krom, vuil, het sirih-speeksel loopend uit den mond. Dikwijls met vervaarlijk groote gezwellen in den hals, rijen en rijen van tientallen, honderden. Zoo zijn zij de kale, boomlooze landen in de genadelooze zon uren doorgetrokken, ravijren in, hellingen op, langs paadjes, die meestentijds meer op een reuzen-

trap dan op een bergpad gelijken door de zware steenen en rotsblokken, die de een na het ander worden opgeklauderd, onder voortdurend balanceren met den last op het hoofd, onder voortdurend torsen van hun kinderen. De mannen doen niet mee, een enkele mag eens een kijkje gaan nemen, de meesten zitten langs den weg, houden een praatje, en vooral: schaken uit en terna. 's Lands wijs, 's lands eer; een Batak-vrouw heeft weinig eerbied voor een man die werkt. Met een hotelknecht trouwt ze niet graag, dat is geen vrij man in haar

RUSTENDE OSSEN

oogen. De man ging certijds op rooftocht over land of op het eindeloze meer. Nu dat voorbij is, doet hij niets. Geregelde arbeid verwerpt hij, en verwerpt de vrouw evenzeer voor hem. Geïmporteerde werkkrachten zijn het dan ook, die in de uitgestrekte plantages het regelmatige werk verrichten, de contract-koelies. Want op den regelmaat berust de gansche gang van zaken, die de Westerling beoogt, en zoo leven twee uitersten van bijna machinale organisatie en een lcsheid als van de dieren des velds rustig naast elkaar in een land, dat nog den aanblik heeft van de scheppingsdagen. De spaarzame wegen, die met eindeloze moeite zijn aangelegd en als linten geregende, los-gespoelde steen- en aardhoopen onklaar gemaakt, tasten door hun nietigheid het karakter van dit maan-achtig landschap dat uitsluitend uit vergezichten schijnt te zijn samengesteld, niet aan. Een enkele vulkaan, als de Sibajak bij Brastagi, rijst op uit het heuvelgebied der hoogvlakte met een uitgetrektheid van provincie na provincie. Wie zich, in Europa, Indië voorstelt als een lommerrijk, mild, luxueus land, kleurig, boom- en bloem-rijk, hij zal zich moeite kunnen voorstellen, dat dit nu een brok van de Oost moet wezen. Maar hoe zouden ook onze Noordelijke begrippen toe-een excès, aan de pool? Is er eenmaal boomgroei op de zijden van de vulkanen, dan begint die plotseling en is dan dadelijk

DINERTOILET VAN ROSE TAFFETAS, WAAROVER ZWARTE KANT: HET ROZENMOTIEF DER STROOKJES HERHAALT ZICH IN DE KANT VAN LIJFJE EN MOUWEN

liggen om zich af te vragen, hoe een mensch het in die kale woestijnen van rietgras uithoudt.

(Slot volgt)

J. POORTENAAR

De kleding der Nederlandsche vrouw

ER is een tijd geweest, dat de Nederlandsche vrouw zich gemeenlijk minder gelegen liet liggen aan de grillen van Vrouwe Mode dan tegenwoordig. Hier en daar, in zéér afgelegen streken van ons land, zullen nog enkelen worden gevonden, wier garderobe zich niet stoort aan de eischen, door Parijs en Amerika gesteld, maar de groote meerderheid der moderne Nederlandsche vrouwen geeft haar aandacht aan iedere variatie. De verkeersmiddelen hebben het hunne ertoe bijgedragen om Holland uit zijn isolement in dezen te verlossen: in hoeverre de resultaten al dan niet gunstig mogen worden genoemd, ligt niet op mijn weg ter beoordeeling. „Buiten” is voor alles een verhalend, geen recensie-weekblad en ook op dit terrein wil ik me niet aan critiek wagen. Maar toch, één ding moet me van het hart. ☞ De Nederlandsche vrouw is over het algemeen tamelijk lang en fors van bouw. Bij uitstek kleedt haar de nationale kleederdracht, een kleederdracht intusschen, die zich nog slechts in enkele streken en in enkele lagen der bevolking handhaaft. Trouwens, in de groote steden heeft men steeds de van Frankrijk geïmporteerde mode gevolgd, doch, tengevolge van den grooten afstand, die Parijs van Holland scheidde, aangepast aan den gedegener smaak der Nederlandsche vrouw, die een redelijken steun vond in heel haar wezen. Lange rokken, zware, in plooiën neervallende gewaden, de nauwsluitende kap, we hoeven de doeken onzer oud-Hollandsche meesters slechts te beschouwen, om overtuigd te zijn van hun flatterende waarde voor de draagster. ☞ Maar gelijk gezegd, er bestaat geen afstand meer: niet alleen, dat de mode in duizendmaal sneller

tempo hierheen wordt gebracht, maar bovendien is het aantal van haar, die zich een of meerdere reizen naar Parijs kunnen veroorloven, evenredig hieraan gestegen. Zelf ziet de Hollandsche vrouw met bewondering, hoe de Parisienne zich kleedt. Velen vergeten het verschil tusschen zichzelf en de Parijsche vrouw, en dank zij deze achteloosheid is het mogelijk, dat de confectie, met de heele wereld, ook ons land veroverft. Maar toch, steeds is er nog een overgroot percentage, wier aangeboren Hollandsch individualisme zich verzet tegen een dergelijke „vereffening”, die opkomen voor de eigenheid van haar persoonlijke kleding. En vele vrouwen hebben zelve getracht op de persoonlijke noot in haar kleding den klemtoon te leggen. Er is echter meer noodig dan goede smaak alleen om hierin te slagen. Want van ieder kledingstuk werd de oorspronkelijke gedachte door een kunstenaar geconcipieerd. Poiret en Doucet zijn voldoende bekend. ☞ In Holland echter heeft het woord modekunstenaar steeds een min of meer verwijfd tintje gehad: er werd niet voldoende begrepen, hoe de werkelijke modekunstenaar, evengoed als de beeldhouwer, de schilder, de architect begrip en gevoel voor lijn en kleur moet hebben. Maar de factoren, die de confectiekleding over ons land hebben doen komen, zijn ook de oorzaak, dat ons land nu ook zijn modekunstenaar heeft. Het is Joan Praetorius, die zijn talenten wijdt aan de toiletten, welke in het bijzonder voor de Nederlandsche vrouw geschikt zijn. Hij werkt alleen met de stoffen zelve: lijn en kleur, de quintessence van iedere kunst zijn ook hier de eenige voltrekte mogelijkheid. Hij drapeert de stoffen om de toekomstige draagster van het namiddag- of avondtoilet, plooit zelve de choux, de strikken, de shawl met de losse zekerheid van den werkelijken kunstenaar. Op eigen atelier worden de japonnen dan geknipt en ineengezet: het persoonlijk cachet van de draagster is door den kunstenaar neer voren gebracht. De toiletten onderscheiden zich door verfijnde kleur, door volmaakte snit, door die sierlijkheid, zonder overdaad, welke door distinctie bekoort. Uit ieder kledingstuk, ook uit de hier gereproduceerde blijkt, hoe Praetorius

AVONDTOILET VAN GOUD BROCAAT MET „CHOU” EN SLEEP VAN ZWARTE VELOURS CHIFFON

die zijn opleiding gehad heeft aan de Academie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam, volkomen het wezen der Hollandsche vrouw begrijpt, en hierdoor haar zoo weet te kleeden, dat we het verlies van nationale kleederdracht niet hoeven te betreuren, gezien het feit, dat de mogelijkheid voor een modieuze kleederdracht, met Hollandsch karakter, aanwezig is.

Friedrich Freiherr von der Trenck

NIET alleen onder het lezend publiek van heden begint de belangstelling in de avonturiers van vroegere tijden te groeien; ook de mannen der wetenschap zijn, nu de na-oorlogsche toestanden verschillende archieven voor hen toegankelijk gemaakt hebben, aan het snuffelen gegaan om de historische waarde vast te stellen van de mémoires, die velen dezer gelukzoekers hebben nagelaten. ☞ Aan de spits van hen stond in de publieke belangstelling Friedrich von der Trenck, wiens roem dien van Casanova, den graaf van Saint-Germain, Cagliostro et tutti quanti deed verbleeken. ☞ En tot op heden is die belangstelling niet verflauwd. Verscheen niet kort geleden nog in Duitschland een lijvige roman, waarin Trenck's gestalte, met ketenen en halsijzers beladen, door de geschiedenis van Frederik den

Groote schrijdt? Wijdde niet een onzer gezaghebbende bladen voor enkele maanden een feuilleton aan dit „slachtoffer van het absolute gezag” van den verlichten despoot Frederik den Groote? ☞ Tijdens zijn leven heeft Von der Trenck evenmin over gemis aan belangstelling te klagen gehad. Zijn *Merkwürdige Lebensbeschreibung, von ihm selbst als ein Lesebuch für Menschen geschrieben* (1786 en 1787) en zijn *Vertheidigung der*

Lebensgeschichte Friedrichs Freiherrn Von der Trenck (1788) bezorgden hem den naam van een offer der regeeringsjustitie en van een martelaar der liefde. Zijn tragisch einde onder de guillotine (25 Juli 1794) voltooide zijn nimbus. ☞ Tot goed begrip van wat verder volgt, dienen wij enkele feiten uit Trenck's leven in de herinnering onzer lezers terug te roepen aan de hand van zijn Memoires. ☞ Hij werd in 1726 geboren, kwam als 15-jarig student aan de hoogeschool te Koningsbergen, trad 1742 in dienst van de Garde du corps te Potsdam, was drie weken later kornet, verkeerde daar vriendschappelijk met de groote geesten van dien tijd (Voltaire, Maupertius, Jordan, La Mettre) en — het begin van zijn rampspoed, maar ook de geboorte van zijn glorie! — wordt verliefd op 's Konings zuster, prinses Amalia. Frederik is woedend. De stok om den hond te slaan is spoedig gevonden. Onder voorwendsel van landverraad wordt Trenck opgepakt en te Glatz gevangen gezet. ☞ Hij weet daar te ontvluchten (1746) en wordt als deserteur veroordeeld tot eerverlies, terwijl zijn beeld aan een galg wordt opgehangen. In 1750 wordt hij begenadigd onder voorwaarde, dat hij op zijn landgoed in Oost-Pruisen stil zijn dagen zal slijten. Hij belooft zulks, maar breekt zijn belofte schandelijk; hij treedt als ritmeester bij een Hongaarsch kurassiersregiment in dienst van Pruisens erfvijand Oostenrijk. Als hij dan in 1754 te Dantzig verschijnt om een nalatenschap te regelen, wordt hij onder beschuldiging van hoogverraad gevangen gezet. ☞ Het lot van landverraders is hard in onzen tijd. Hun lot was nog harder in de achttiende eeuw. Dat Trenck's gevangenschap

in de Sterreschans te Maagdenburg onmenselijk wreed was, had hij voor het grootste deel aan zichzelf te wijten. Want rusteloos was hij in de weer om aan zijn kerkers te ontsnappen. Men weet, dat hij eerst in 1763 op aandringen van Maria Theresia de vrijheid herkreeg. In Pruisen mocht hij echter niet blijven. Hij huwde met een dame uit Aken, verbleef later te Parijs (na 1791) en eindigde zooals reeds gezegd werd zijn leven 25 Juli 1794 onder de guillotine. ☞ Wat is de historische waarheid betreffende Von der Trenck? ☞ Het antwoord daarop is gegeven door den grondigen kenner van den tijd van Frederik den Groote, Gustav Berthold Bolz in zijn werken *Friedrich der Grosse und Trenck* (Berlijn 1926) en *Trenck's Denkwürdigkeiten, in Forschungen zur Brandenburg und Preuss: Geschichte* (1926). Ook Prof. Dr. Paul Holzhausen heeft in vier nummers van de *Kölnische Zeitung* (1925) deze vraag behandeld. ☞ In het werkje van Von Oppeln-Bronikowski *Abenteurer am Preussischen Hofe* (1700—1800) worden op grond van deze historische nasporingen verschillende feiten genoemd, die strijden met Trenck's mededeelingen. ☞ Op 1 Juni 1741 wordt de vijftienjarige Trenck als student aan de Universiteit te Koningsbergen ingeschreven. Frederik de Groote bezoekt de stad in Juli 1740 en bij deze gelegenheid wordt Trenck den vorst voorgesteld als „einer der geschicktesten Zöglinge!” ☞ In 1742 treedt Trenck, naar hijzelf ver-

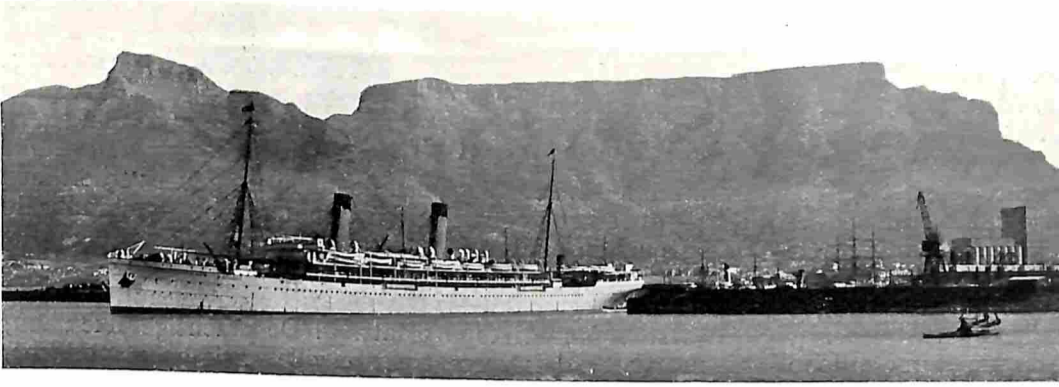
telt, in dienst bij de Garde du corps te Potsdam en in Augustus 1743 wordt hem opgedragen, „der schlesischen Kavalleriedie neuen Manöver zu lehren”. Frederik de Groote, die zijn mannen zoo wél wist te kiezen, en — het piepjonge kornetje! ☞ Als kornet werd hij te Potsdam in de geestige tafelronde van zijn vorst opgenomen, zegt Trenck, en maakte daar Voltaire, Maupertius, Jordan, La Mettre en Pöllnitz tot zijn vrienden. ☞ Nu is het waar, dat Trenck vier

VAN „DIE SUID-AFRIKAANSE LAND”. DE VICTORIA ROAD TE CLIFTON-ON-SEA

weken, nadat hij in militairen dienst was getreden, werd bevorderd tot kornet, maar — dat gebeurde eerst op 2 Augustus 1744. Voltaire verbleef in Potsdam in 1743 en na 1750, Maupertius in 1745 en La Mettre in 1747. Toen was Trenck reeds lang (sedert 15 Augustus 1744) bij het leger te velde en hij keerde niet naar Potsdam terug. Het vriendschappelijk verkeer met de genoemde groote geesten bestaat uitsluitend in Trenck's verbeelding. ☞ Op 28 Juni 1745 wordt Trenck, verdacht van landverraad, in Glatz gevangen gezet en niettegenstaande dat speldt hij ons op den mouw, dat hij den slag bij Soor (30 September 1745) als adjudant des konings heeft meegemaakt. Het zijn opsnijderijen, kleinigheden als ge wilt, maar zij nopen ons, zijn andere mededeelingen niet zonder nader onderzoek te aanvaarden. ☞ Liefde kent geen verschil in stand. Zij acht zich in staat alle kloven te overbruggen, alle scheidingsmuren omver te halen, alle hinderpalen uit den weg te ruimen om haar doel te bereiken; zij overwint, naar een klassiek woord zegt, alle dingen. Waarom zou prinses Amalia, 's konings zuster, haar oog niet hebben kunnen laten vallen op den jongen, schitterenden garde-officier? ☞ Trenck vertelt, dat hij Amalia leerde kennen bij het huwelijk van haar zuster Ulrike met den Zweedschen troonsopvolger. Dit huwelijk werd gesloten 17 Juli 1744, toen Trenck nauwelijks veertien dagen kadet was. Hij behoorde — nog steeds is Trenck aan het woord —, tot het eere-escorte, dat het jonge paar naar Stettin uitgeleide deed, waar het 30 Juli 1744 aankwam. ☞ Het verkeer tusschen prinses Amalia en Trenck kan dus niet langer dan twee à

VAN „DIE SUID-AFRIKAANSE LAND”. GEZICHT OP DE TAFELBERG VANUIT TAFELBAAI. EEN „UNION CASTLE” BOOT VERTREKT JUUST UIT HET DOK

drie weken hebben geduurd. Trenck maakt er bijna evenveel jaren van, door zijn komst in het leger te antedateeren op 1742. Daardoor toch kreeg zijn bewering, dat hij gevallen was als offer van zijn liefde tot de prinses meer dan een *schijn* van waarheid. ☞ Als gevangene te Glatz zou Trenck met de Prinses in briefwisseling gebleven zijn. In zijn gedenkschriften geeft hij een fragment van een harer(?) brieven, waarin zij schrijft: „Dit is mijn laatste brief; ik durf niets meer voor U wagen” en zij hem aanraadt te ontvluchten. Pleit deze brief voor haar liefde tot Trenck? Wij mogen aannemen, dat hij gedurende zijn straftijd te Glatz verschillende pogingen heeft aangewend om zijn vrijheid te herkrijgen. Is het onwaarschijnlijk, dat hij zich meermalen tot 's konings zuster Amalia heeft gewend met het verzoek om haar voorspraak? Bevatten de aangehaalde woorden iets anders dan de mededeeling, dat haar pogingen om haar broeder milder tegenover Trenck te stemmen, schipbreuk geleden hebben en zij niet het minste resultaat in herhaling daarvan ziet? Later, wanneer Trenck in de Sterreschans te Maagdenburg is opgesloten, in welke stad de koninklijke familie toen wegens de onverdedigbaarheid van Berlijn vertoefde, gaat hij voort haar, maar ook de Koningin, anderen leden van het koningshuis en invloedrijken personen, om voorspraak bij den koning te verzoeken. Hij zendt ze allen brieven, gedichten en door hem gegraveerde tinnen bekertjes. Uit het dagboek van prinses Heinrich weten wij, dat de vorstelijke familie in 1759 een bezoek aan de Sterreschans bracht, waar behalve Trenck ook de vestingbouwkundige, generaal Von Walrave, onder verdenking van hoogverraad gevangen zat, maar noch in dit dagboek, noch in de correspondentie van de leden der koninklijke familie wordt met een enkel woord over Trenck gerept. ☞ Eerst veel later komt Trenck in aanraking met Amalia. In 1771 verklaart zij zich bereid peet te zijn over zijn tweede dochter. Uit oude genegenheid voor hem? Wellicht sprak, zegt Von Oppeln-Bronikowski, hieruit medelijden met den vroegeren gevangene uit de Sterreschans, maar vermoedelijk gaven den doorslag haar persoonlijke betrekkingen tot Trenck's gemalin, die uit een der voornaamste geslachten van Aken stamde, waar Amalia in de jaren 1763 en 1764 een badkuur gevolgd had. In Maart 1787 heeft Trenck de prinses voor het laatst gezien. Het was bij deze gelegenheid, dat zij hem verzocht zijn vrouw en twee oudste dochters naar Berlijn te doen overkomen. Daar zij echter een paar dagen later stierf, verijdelde haar dood „die Hauptansicht seiner Reise”, zooals Trenck zakelijk-droog opmerkt. ☞ „Tot dank voor Amalia's vriendelijkheid”, aldus besluit Von Oppeln dit deel van zijn critische beschouwing, „gaf hij thans — in het derde deel van zijn Merkwaaardige Levensgeschiedenis — haar naam prijs, dien hij tot nu toe in een geheimzinnig duister had gehuld. De doode evenmin als haar broeder Frederik, die een half jaar voor haar gestorven was, kon hem voor zijn liegen straffen. Met deze gemeene streek van een op sensatie belust schrijver eindigt Trenck 's „grootte” liefde.” — ☞ De Waarheid en Trenck — zijn twee geheel verschillende voorstellingen. In 1787 gaf Mirabeau zijn ervaringen omtrent den nieuwen koning Frederik Wilhelm II en zijn hof in het licht onder den titel *Histoires secrètes de la Cour de Berlin*. Dadelijk verscheen hierop een verwee van Trenck's hand: *Examen politique et critique d'un voyage intitulé: Histoire secrète de la Cour de Berlin*, een geschrift, waarin 's vorsten maitresses en gunstelingen in bescherming genomen, de fouten van den koning niet slechts met den mantel der liefde werden bedekt, maar hijzelf werd verheven tot een heerscher, die in alle opzichten ver boven zijn voorgangers uitstak. De oogendienarij

lag er dik op. ☞ Niet slechts a' Pruisisch baron werd hij in de revolutiedagen te Parijs gewantwoord, maar meer nog als auteur van dit geschrift. Verdenking van spionage bracht hem te Glatz in den kerker, te Parijs op het schavot.

J. D. H. VAN UDEN

Van „die Suid-Afrikaanse land”

(Vervolg)

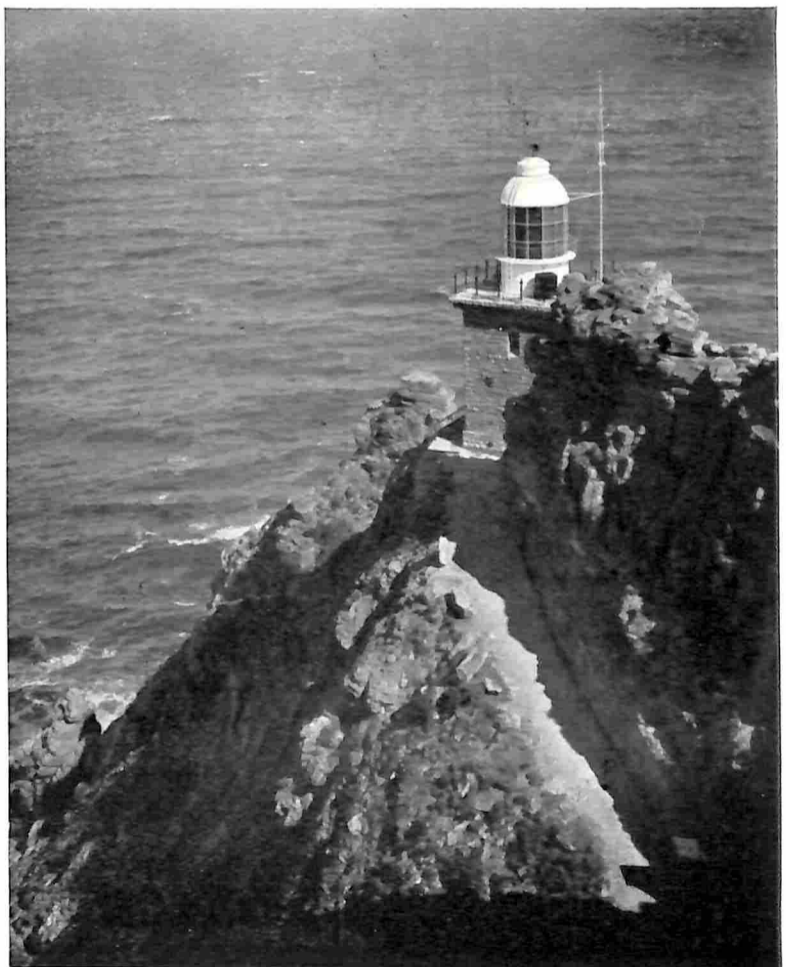
HET KAAP-SCHIEREILAND

„This Cape is a most stately thing and the fairest Cape we saw in the whole circumference of the earth.”

Sir Francis Drake (1580)

WANNEER we met een der geriefelijk ingerichte booten der Holland-Afrika Lijn via Afrika's Westkust van Amsterdam naar Kaapstad reizen, bereiken we reeds na verloop van 25 dagen — Jan van Riebeeck deed er drie en een halve maand over! — onze bestemming. Verrukkelijk schoon is de eerste aanblik vanuit Tafelbaai op de witte stad en het weelderige groen, met de massieve berggevaarten op den achtergrond. Terecht is dit gezicht meermalen vergeleken met dat op Napels en den Vesuvius, ook doet het geheel, voornamelijk door de meerendeels witte en geelachtige huizen en villa's, sterk Oostersch aan. De Tafelberg in het midden, wordt als het ware geflankeerd door twee andere reusachtige rotsen, links de onherbergzame Duivelspiek, vol kloven en gaten, en rechts den Leeuwenkop met in het verlengde ervan den Leeuwenromp, namen, die den vorm genoegzaam aanduiden. ☞ Wat de hoogte betreft, wint de Tafelberg het van zijne beide burens¹⁾, de stad is gedeeltelijk tegen zijn helling en die van den Leeuwenkop opgebouwd, daarboven rijst de donkergrijze steenklomp plotseling nagenoeg loodrecht omhoog en vertoont aan den bovenkant den eigenaardigen afgeplatten vorm; het is alleszins begrijpelijk, dat Joris van Spilbergen bij den eersten aanblik

¹⁾ De Tafelberg is 1082 M., de Duivelspiek 997 M. en de Leeuwenkop 660 M. hoog.

VAN „DIE SUID-AFRIKAANSE LAND”. HET ZUIDELIJKSTE PUNT VAN HET KAAP-SCHIEREILAND. DE NIEUWE VUURTOREN OP CAPE POINT

onmiddellijk den naam „Tafelberg” en geen anderen koos. De kolossale rots beheerscht de geheele stad en werpt er overal haar schaduw, op sommige punten krijgt men zelfs wel eens den indruk, alsof er een zware, donkere regenlucht hangt, welke bij nadere beschouwing niets anders dan de berg zelve blijkt te zijn. — Heel dikwijls is „de tafel gedekt”, witte wolken omsluieren dan den kop geheel en het „tafel-laken” hangt met fijne franjes over den rand heen naar beneden, hetgeen in vele gevallen echter een flinke Zuid-Oosterstorm voorspelt! Juist deze onverwachts opkomende bewolking maakt de bestijging van de tafel langs de hellingen vaak onmogelijk of gevaarlijk, men is thans evenwel bezig, een kabelspoorweg naar den top te construeeren, in den loop van 1928 zal dat werk waarschijnlijk wel gereed komen. Treft men helder weer, dan loont een beklimming zeer zeker de moeite, indrukwekkend schoon is het panorama over den Oceaan, de stad en het omliggende berglandschap vanaf het gegroefde, rotsachtige platvorm. Toch moet men niet denken, dat iedere plantengroei hier ontbreekt, integendeel, hier en daar gaan we zelfs midden door de bloemen, waarbij vooral het groote aantal margrietten en orchideeën opvalt. ☒ Kaapstad is een belangrijke moderne stad met twee honderd-duizend inwoners, waarvan ongeveer de helft blanken. De

aanleg is in hoofdzaak regelmatig, de straten en lanen kruisen elkaar vrijwel overal rechthoekig. De hoofdstraten, waarvan de voornaamste Adderleystreet en St. Georgestreet heeten, loopen parallel vanaf de baai in de richting van Tafelberg. Alles is er op ruime schaal en royaal, men vindt er menig fraai en bezienswaardig gebouw, en wat musea, schouwburgen en grootscheepsche winkels betreft, behoeft Kaapstad tegenwoordig voor geen plaats ter wereld onder te doen!

☒ In de dagen der Oost-Indische Compagnie bevond zich ter plaatse van de tegenwoordige Adderleystreet een smalle gracht — de Heerengracht genaamd — evenwijdig hiermee liepen de Keizersgracht en de Prinsengracht. — Een eigenaardig denkbeeld, dat hier vroeger jaren de Oud-Hollandsche geveltjes, waaronder ook het echte Amsterdamsche trapgevel-model, aaneengeschaard stonden en onze stoere voorvaders 's avonds — na volbrachte dagtaak — op de groen geschilderde bank voor het huis hun „pypjen taback smoochten!” Zooals we reeds in het eerste gedeelte van dit artikel vermeldten, zijn er in de stad helaas slechts weinige huizen uit den Hollandschen tijd intact gebleven, maar deze enkele verdienen dan ook in bijzondere mate de aandacht. ☒ Een bezienswaardigheid van geheel anderen aard en van vrij wat meer recenten datum is de Wandelpier van Kaapstad. Deze begint bij Adderleystreet en strekt zich een heel eind ver in Tafelbaai uit. Bijna halverwegen bevindt zich een breed uitgebouwd platform, waarop in het midden een standbeeld van Jan van Riebeeck troont. Het gedeelte aan de landzijde bestaat uit twee breede wandelwegen, gescheiden door een keurig onderhouden strook gras met planten; deze fraaie Pier is vooral in de zomervacantie — omstreeks Kerstmis — een geliefkoosde wandelplaats voor de talrijke gasten en logé's in Kaapstad en omstreken. — We bevinden ons hier in de onmiddellijke nabijheid der havenwerken, door allen aanhang van loodsen, pakhuizen, spoorwegemplacements, enz., nu echter juist niet het mooiste gedeelte der stad! Toch is een bezichtiging wel interessant, er is o. a. een droogdok aanwezig ten behoeve van schepen, die averij hebben geleden;

VAN „DIE SUID-AFRIKAANSE LAND”. „RHEEZICHT” TE KAAPSTAD

de totale aanleg dezer werken heeft indertijd ongeveer acht-tien miljoen gulden gekost! ☒ Niet ver van het andere einde van Adderleystreet verrijst te midden van een prachtige omgeving het kolossale Parlementsgebouw, een voornaam en indrukwekkend paleis, opgetrokken van rooden baksteen, afgezet met witte steenen banden en voorzien van fraaie Corinthische zuilen. Voor den noordelijken gevel verheft zich een — met het voetstuk ruim 6 meter hoog — standbeeld van Koningin Victoria, het werd uit één blok Italiaansch wit marmer gehouwen, hetgeen — de vervaardiging van het voetstuk inbegrepen — £ 1,700 kostte; de onthulling vond den 21sten Januari 1890 plaats. ☒ De prachtige eikenlaan, die naar het paleis voert, trekt onwillekeurig onze aandacht, ze is een overblijfsel van den ouden plantentuin der Oost-Indische Compagnie. Hoewel oorspronkelijk aangelegd met het doel om de schepen van versche groenten te kunnen voorzien, werden er al spoedig op uitgebreide schaal proeven genomen met het kweken van allerlei soorten uitheemsche planten en gewassen. Reeds onder het bestuur van gouverneur Simon van der Stell verkreeg deze tuin, zoowel door zijn

prachtigen aanleg als door de kostbare plantenverzameling, een groote vermaardheid. Voorts werd al dra het aanplanten van nieuwe bosschen in de kolonie dringend noodzakelijk geacht, daar men natuurlijk veel hout gebruikte en het oorspronkelijke geboomte reeds binnen korten tijd sterk gedund was. Men gaf de voorkeur aan eikenbosschen, de stekjes werden in grooten getale uit Holland aangevoerd en in den proeftuin opgekweekt; prachtige lanen met eeuwenoude eiken herinneren op verschillende plaatsen in het westelijke deel der provincie nog aan deze dagen. Van der Stell en diens naaste opvolgers besteedden aan de zoodanige instandhouding der bosschen buitengewoon veel zorg, er wordt zelfs beweerd, dat er indertijd een „plakaat” bestaan heeft met de verordening dat ieder, die een boom velde, er twee nieuwe voor in de plaats moest planten! ☒ In de onmiddellijke nabijheid van de bovengenoemde eikenlaan ligt — aan den voet van Tafelberg — de tegenwoordige Openbare Plantentuin van Kaapstad. In de Kaap-Provincie en ook elders in Zuid-Afrika zijn meerdere van die tuinen aangelegd en ze bevatten meestal kostbare verzamelingen van alle mogelijke in- en uitheemsche gewassen. In dezen zijn bij voorbeeld — het bijbehorende rosarium daaronder begrepen — ongeveer acht duizend boomen, heesters en planten — uit alle deelen van de wereld aangevoerd — aanwezig en alles schijnt er over het algemeen even goed te gedijen. Gezegend land, met zulk een klimaat! ☒ Thans nemen we echter afscheid van Kaapstad om een blik te slaan op een gedeelte van de verbijsterend schoone omgeving. Al verblijft men slechts korten tijd in de hoofdstad der Kaap-Provincie, het is bijna ondenkbaar, dat men niet van de gelegenheid zou profiteeren, om een der beroemdste autotochten ter wereld te maken, namelijk dien langs de „Victoria Road”, welke ons door het schitterende „Kaap-Schiereiland”, op den heenweg langs de kust van den Atlantischen en terug langs die van den Indischen Oceaan voert. Amerikaansche toeristen, die overal gereisd hebben, beweren, dat zij nergens iets schooners zagen dan de heerlijke vergezichten, welke op dezen weg onophoudelijk te genieten zijn. Hij is namelijk voor het grootste gedeelte in de massieve rotsen van het kustgebergte uitgehouwen en gaat nu eens laag langs het strand met aan de eene zijde hemelhooge steen-

gevaarten en aan den anderen kant de oneindige zee en stijgt dan weer kronkelend tusschen de bergen omhoog, om een oogenblik later bij een nieuwe wending een verrassend schoon uitzicht naar alle hemelstreken te bieden. Dit werk vertoont op sommige plaatsen ongetwijfeld knappe staaltjes van moderne ingenieurs-kunst en werd — zooals men dit meermalen in Zuid-Afrika aantreft — geheel met behulp van dwangarbeiders uitgevoerd, het laatste gedeelte is nog maar eenigen tijd geleden gereedgekomen. ☼ Bij het begin van den tocht gaat het vanaf Kaapstad west- en daarna zuidwestwaarts naar Sea Point, het eerste badplaatsje van de vele, waarop het Kaap-Schiereiland kan bogen. Dat men hier veel gebruik van maakt, bewijst het geriefelijk ingerichte bad-paviljoen, het grootste in geheel Zuid-Afrika. Wie er wil zwemmen, kan een tamelijk eind ver de zee ingaan; verder baadt, vischt en scharrelt men rond in de ondiepten tusschen de rotspunten en de klippen, die langs de kust verspreid liggen, een ideaal plekje dus voor de Kaapsche moeders, om er met haar kroost een genoegelijk dagje door te brengen! Voorbij Sea Point voert de weg ons naar het Zuiden langs Lions Head ¹⁾, we stijgen hier tot ongeveer 60 meter boven den zeespiegel. Al dadelijk valt op, hoe prachtig breed en effen de heirbaan is aangelegd, het is een waar ge-

not, met het uitgestrekte vergezicht op de in de zonnestralen schitterende waternvlakte rechts en de prachtig met bloeiende heide begroeide bergen links, zoo zachtjes voort te glijden. Weldra bereiken we Clifton-on-Sea, de oever is er als bezaaid met hotels, villa's, aardige optrekjes en buitenhuisjes — hier, evenals in Engelsch-Indië, bungalows geheeten. Ze zijn zonder eenige regelmaat overal neergezet en doen zich hier en daar voor als reusachtige, tusschen de rotsen hangende vogelnesten; de afbeelding op bladz. 320 geeft van dit alles een duidelijke voor-

stelling. Weldra bereiken we de hoge bergen, links op het plaatje zichtbaar, ze vormen een uitgestrekte keten met twaalf min of meer hoge toppen op een rij, de „Twaalf Apostelen” genaamd. De Victoria Road gaat er vlak langs, machtig verheffen de massieve rotsen zich, dichtbegroeid met volop bloeiende heide, de groote bloemen van het suikerblad en hier en daar de prachtigste acacia's, eucalyptussen en wuivende mimosa's. Het geheele Kaap-Schiereiland is beroemd om zijn buitengewoon mooie en rijke wilde flora, onophoudelijk wordt het oog bekoord door de schitterendste kleuren en tinten, bijna overal, vanaf de laagste glooiingen tot op de toppen der bergen, treffen we steeds weer andere soorten en variëteiten van bloemen aan. Merkwaardig zijn de slechts in deze streek voorkomende zilverbladboomen (*Leucadendron argenteum* R. Br.), welke op de hoge hellingen van Lions Head en Constantia Nek groeien. Reeds in vroeger jaren was het plukken van de zeldzame, langwerpige bladeren op straffe van hooge boete verboden. ☼ De weg daalt een weinig naar Camps Bay, alweer een schilderachtig badplaatsje aan den voet van de bergen, behalve de bloemenweelde rondom is er nog een verrukkelijk mooi naaldbosch te bewonderen. Zoowel de liefhebbers van botaniseeren als van visschen kunnen hier hun hart ophalen, voor hen, die willen zwemmen en het water van den Atlantischen Oceaan

te koud vinden, is er een warm zwembad aanwezig, waarvan de temperatuur op gemiddeld 72 graden gehouden wordt. — Ongeveer ter hoogte van dertig meter boven de schuimende branding tuffen we langs de Twaalf Apostelen, af en toe is het uitzicht vlak voor ons door een steile rots geheel belemmerd, dan weer kunnen we onzen weg zich mijlen ver vooruit als een lint zien kronkelen langs de talrijke baaien en inhammen; de afbeelding op bladz. 320 toont, op welke wijze het pad is geconstrueerd.

(Slot volgt)

A. W. FRANCKEN

IN HET RIJK DER STILTE

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

DE KLEINE TIRAN DER ONDERAARDSCHE GRAVEN

(Vervolg)

DE muis was wel is waar geschrikt, maar zij bezat te veel moed om bang te worden of door panischen angst te worden bevangen. Zij voelde er zich tamelijk gerust op, dat de wezel te groot was om haar in die gang te volgen; niettemin bleef zij even later staan, ruimde de aarde aan één kant opzij en draaide zich om ten einde

het gevaar in de oogen te zien. Hoe klein ze ook was, zou de wezel in haar een lastigen en moedigen tegenstander gevonden hebben in zoo een nauwe ruimte. Maar toen er weer een lichtstraal door den ingang drong, begreep zij, dat haar groote vijand niet het onmogelijke zou beproeven. Gerustgesteld, maar nog door het woedende heen, draaide zij weer om en draafde door den zwarten tunnel op zoek naar iets, waarop zij haar toorn kon koelen. ☼ Nu had het noodlot dezer onderwereld het zoo beschikt, dat de oude mol, die de eigenaar van deze gangen was, juist

VAN „DIE SUID-AFRIKAANSE LAND”. „L'ORMARENCE” TE GROOT DRAKENSTEIN

op dat oogenblik van zijn inspektieus terugkwam. Hij kwam aan de splitsing, waar de spitsmuis een uur geleden was voorbij gegaan. De sterke, onaangename, muskus-achtige geur van den indringer deed hem stil staan. Zijn scherpe neus rook dien met toorn en angst en vertelde hem de heele geschiedenis daar in het donker, duidelijker dan als zij zich voor zijn kortzichtige oogen in het volle daglicht had afgespeeld. Hij vertelde hem ook, dat er eenigen tijd was verstreken sinds het langs loopen van den indringer. Maar wat hij hem niet kon vertellen, was, dat deze al weer op den terugweg was. Na eenige oogenblikken van aarzeling, schuifelde het lange, cilindrische, slappe lichaam van den mol den hoofdtunnel in om naar den uitgang te gaan. Hij bewoog zich nog al langzaam en moeilijk, doordat zijn voorpooten aan beide kanten op zij van het lichaam stonden, als vinnen, wat een uitnemende plaatsing is als het op graven aankomt, maar heel slecht om te loopen. ☼ De mol was nauwelijks een el of zoo in den hoofd-tunnel gevorderd, of hij snoof weer die sterke, muskus-achtige geur op. Dezen keer was hij versch en warm. Hij scheen wel vlak bij te zijn. Zijn zacht lichaam uittrekkend, tot het niet meer dan half zoo dik was als gewoonlijk, draaide de mol zich om ten einde zoo vlug mogelijk terug te keeren. Precies op dat oogenblik, midden in zijn onhandige poging om te keeren, overviel de spitsmuis hem, zette haar tanden in zijn zachte, onbeschermden zijden en scheurde die open. ☼ Ook den mol ontbrak het niet ganschelijk aan moed; en hij was grooter en zwaarder dan zijn tegenstander. Inziende, dat ontsnappen niet mogelijk was en geprikkeld door de pijn

¹⁾ We achtten het beter, bij de beschrijving van dezen tocht de namen van plaatsen, bergen, baaien, enz., in het Engelsch te vermelden; de meeste vroeger reeds bestaande werden indertijd letterlijk vertaald, sommige, zooals b.v. Kommetje en Muizenberg, zijn Hollandsch gebleven.

zijner wonden, wierp hij zich vol strijdlust in het gevecht, wanhopig bijtend en trachtend zijn vijand door zijn grooter gewicht te overheersen. Het was een woeste strijd in het blinde, daar in die stik-donkere, nauwe gang, wier wanden ze voortdurend omsloten en belemmerden. Uit die warreling kwam geen ander geluid dan van tijd tot tijd een gepiep van woede of pijn, nauwelijks hoorbaar voor de loerende spinnen op de grassprietjes boven hun hoofd. De dunne zoden golfd en de grasjes trilden door dit onzichtbare gevecht; maar zelfs de laag-vliegende giervalk kon de oorzaak dier geheimzinnige bewegingen niet bevroeden. ☼ Minuten lang vocht de mol wanhopig. Toen sloeg hem de schrik om het hart door de ontombare woestheid van zijn vijand. Hij kroop ineen en trachtte zich uit de voeten te maken; en dadelijk greep de vijand hem bliksemsnel bij de keel. Op hetzelfde moment was de strijd geëindigd; en het volgende smulde de indringer aan het warme vleesch, waarnaar hij zoo gehunkerd had. ☼ Nadat die geweldige kleine vechtersbaas naar harte-lust gegeten had, kreeg zij een prettig gevoel van slaperigheid. Eerst liep zij nog een paar voet den tunnel door, tot zij het punt bereikt had waarop deze samenkwam met de nauwere gang, die zij zelf had gegraven. Op dit strategische punt, met uitgangen naar beide zijden, groef zij snel een kleinen zak, of zij-kamer waarin zij zich op haar gemak kon neervlijen. Hier bleef zij eenige minuten haar wonden likken en wiesch zorgvuldig haar kop met haar lenige, handachtige voorpootjes. Toen ging zij slapen met een gevoel van volmaakte veiligheid, zoo, dat haar waakzame neus, betrouwbaarste van alle schildwachten, op den drempel van haar slaapkamer op wacht lag. ☼ Terwijl zij daar zoo lag te slapen in haar veilige schuilplaats, bleef in het korte gras boven haar hoofd die mengeling van blijspel en treurspel, van vrolijkheid, geboorte en dood voortgang hebben, die op een zomerschen dag in de weide het leven vormen. Overal was het gras en de lucht boven het gras vol van insecten. En door het gras gleed geluidloos een lang, glad, lenig bruin lichaam met een snel heen-en-weer schietenden kop en een gespleten, amber-kleurige, trillende tong. Het lichaam van de slang had zoowat de dikte van een mannenduim en haar rug was onopvallend, maar heel mooi, geteekend met een netwerk van fijne lijnen. Zij scheen doelloos rond te zwerven, ongetwijfeld op zoek naar een kleine prooi, die zij kon verrassen; maar toen zij het gaatje bereikte, waar de spitsmuis haar graafwerk was begonnen, bleef zij eenige sekonden bewegingloos liggen. Toen gleed zij langzaam de gang binnen. ☼ De zwarte slang — want zoo wordt ze genoemd, niettegenstaande haar bruine kleur — lustte net zoo graag spitsmuizen als mollen. Het kon haar absoluut niet schelen, dat het vleesch van een spitsmuis sterk en taai is; want haar smaak is, om het zacht te

zeggen, rudimentair en voor een spijsvertering zoo onoverwinnelijk als de hare, maakt malsch of taai geen verschil. Zij wist bij ervaring, dat spitsmuizen er groot bezwaar tegen hebben verslonden te worden en dat zij te allen tijde zoowel bereid als begeerig zijn om tegen zoo een noodlottig einde te vechten zoo lang en zoo hard ze kunnen. Maar zij had nog nooit een in een positie gevonden, die haar belet had zich om ze heen te strengelen en ze plat te drukken. Wat zij verwachtte te vinden in de gang, die zij zoo zielsgerust binnensloop, was een versterkende maaltijd, gevolgd door een langden, diepen slaap om de spijsvertering te bevorderen. (Slot volgt)

Foto C. Steenberg

INTERIEUR DER DEVENTER BERGKERK

Puvis de Chavannes, Cézanne en Renoir, Rousseau (le douanier) en Gauguin. De namen der auteurs, Steenhoff, Niehaus, Prof. Roland Holst, Jos. de Gruyter en Van Deene waarborgen een toegewijde en nauwgezette karakteristiek. Een groot aantal illustraties voegen haar opheldering aan den tekst toe. ☼ Dr. D. Sassen. Asselt, zijn kerk, zijn museum en het slot Hillenraad. Maastr. Drukkerij voorh. Cl. Goffin. 1928. Geill. Een lange lijst van geraadpleegde werken aan het eind van dit boekje bevestigt de waakzaamheid, door welke de schrijver de toewijding, waarmee hij verhaalt van geschiedenis en schoonheid in Asselt en op het slot Hillenraad, vasten vorm geeft. Gelijk Dr. Sassen in de inleiding verklaart, moet dit boekje niet worden opgevat als een uitsluitend wetenschappelijk betoog, maar als een gemakkelijk leesbare herinnering.

Ontvangen boeken

Zwerversboekjes: Zuid-Limburg. Blaricum. De Waelburgh. 1928 Geill. — Van Zuid-Limburg zijn Valkenburg en Maastricht de gekende plaatsen voor den gemiddelden reiziger. Dit gidsje, met vele illustraties, door den dichter Mathias Kemp saamgesteld, brengt ons nader tot de „pracht der dalen, tot de glorie der heuvelen”. Het ruijge land van Vaals, de kastelenrijkdom van Zuid-Limburg, de Brunsumer hei worden in vogelvlucht, tot nadere kennismaking noodend, den lezer getoond. Niet alleen met Nederlandschen tekst, maar ook begrijpelijk gemaakt voor de vreemdelingen, die dit jaar in zoo groote getale ons land bezoeken, in Fransch, Duitsch en Engelsch toegelicht. ☼ De wisselwerking tusschen Fransche en Hollandsche schilderkunst is onmiskenbaar en zal steeds de belangstelling van allen, die de verbinding tusschen Latijnschen en Germaanschen geest constateeren en waardeeren, blijven wekken. De uitgever Paris te Amsterdam zond ons een serie „Fransche meesters”, waaruit we de ontwikkeling der Fransche 19e-eeuwsche schilderkunst in het werk en in den persoon der kunstenaars kunnen aanvoelen. Daar zijn de beiden, die vóór het optreden der Barbizonners twee polen vertegenwoordigden, de klassieke Ingres, de wild-romantische Delacroix. Dan volgen in aaneengeschakelde reeks Corot en Courbet, Daumier en Millet, Chassériau en